Reactie arbeidsintensieve sectoren op de afschaffing van het LIV

Inleiding

Namens een groot aantal arbeidsintensieve sectoren, waar in totaal ruim 2,3 miljoen werknemers werkzaam zijn, sturen wij u deze gezamenlijke reactie op het wetsvoorstel om het Lage Inkomensvoordeel (LIV) af te schaffen. De werkgevers in onze sectoren zien dit als de zoveelste maatregel die het ondernemen in een arbeidsintensieve sector steeds minder lonend maakt. Zij roepen u op om de alsmaar stijgende loonkosten een halt toe te roepen of daar een behoorlijke lastenverlichting of een andere vorm van tegemoetkoming in de kosten tegenover te stellen.

In 2017 werd de LIV ingevoerd als tegemoetkoming voor werkgevers die werknemers met een inkomen net of boven het wettelijk minimumloon (WML) in dienst namen en hielden voor minimaal 1248 verloonde uren per jaar. Dat viel toen ook samen met de verhoging van de vakvolwassenleeftijd die daalde van 23 naar 22 jaar en twee jaar later in 2019 naar 21 jaar. De minimumlonen zijn sindsdien voor een behoorlijk grote groep jonge werknemers met tientallen procenten gestegen. Sinds 2017 is het minimumloon voor een 21 jarige zelfs zo goed als verdubbeld.

Onze ondernemingen staan voor een eerlijke en marktconforme beloning voor werknemers. De stijging van de beloning moet echter wel in verhouding staan met stijging van de arbeidsproductiviteit, die echter al jaren stagneert.
In onze sectoren hebben we te maken met een beperkte prijselasticiteit. Dit betekent dat er beperkte ruimte is voor prijsstijgingen. Te grote prijsstijgingen leiden onherroepelijk tot uitholling van klantgroepen en daarmee van onze ondernemingen. Om in deze markt te kunnen blijven investeren en voortbestaan, kunnen ondernemingen een bepaald kostenniveau aan. Loonkostenstijgingen zonder verdere arbeidsproductiviteitstijging zullen niet zonder gevolgen blijven.

Investeren in jongeren

Onze ondernemingen bieden werkplekken aan jongeren met en zonder diploma en ook aan degenen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Om voldoende ruimte te scheppen voor leerwerkplekken van waaruit jongeren kunnen doorstromen naar andere functies op de arbeidsmarkt, is behoud van een instrument als het LIV essentieel. U kunt niet verlangen dat al die investeringen in tijd en geld enkel door hardwerkende ondernemers zelf gedaan kunnen worden, terwijl de marges in onze sectoren laag zijn.

Door het voornemen, vastgelegd in het coalitieakkoord, om in plaats van het LIV een Loonkostenvoordeel (LKV) voor jongeren in te voeren, is nu ook een streep gezet waardoor onze ondernemers echt met substantiële stijging van de loonkosten te maken krijgen. Dit terwijl de LKV voor jongeren erop gericht zou zijn om hen die anders moeilijk aan een baan zouden komen, te ondersteunen. Er kunnen namelijk twijfels zijn over de arbeidsproductiviteit of kansen op uitval bij deze doelgroep, die ‘een potentieel kwetsbare positie op de arbeidsmarkt hebben’, omdat er geen startkwalificatie is of een studie in een niet-kansrijke richting is gevolgd.

Naast de forse stijgingen van het WML waarvan de stijging begin dit jaar fors (10,15%) was, er in juli 2023 wederom 3,1% bovenop komt en in januari 2024 naast de reguliere stijging, die naar verluidt ook op of boven de 3% uit zal komen, nog eens een effect van 5,5% tot 11% vanwege de invoering minimumuurloon op basis van 36 uur zit, moeten onze ondernemingen het wegvallen van de LIV-gelden ook voor hun rekening nemen. Om die kosten te kunnen opvangen moet er substantieel veel meer omzet gegenereerd worden, wat in deze tijd niet realistisch is. Daarmee staat de toekomst van menig onderneming op het spel, waardoor het niet ondenkbaar is dat dit ten koste van arbeidsplaatsen zal gaan.

Lastenverlichting noodzakelijk

De belangrijkste roep van ons is om ondernemers niet alleen op te zadelen met kostenstijgingen, maar ook om te kijken waar lastenverlichting kan plaatsvinden. Hierbij verwijzen wij naar de motie Oomen die is aangenomen door de Eerste Kamer en verzoeken u niet enkel kleine ondernemingen daarin te betrekken, maar ook de grotere ondernemingen die evenzeer de hoge lastendruk ervaren.

Wij vinden het van groot belang dat werken in Nederland te allen tijde moet lonen. Een systeem van toeslagen waarvan werkenden afhankelijk zijn en waardoor sommigen met meer uren werken zelfs netto minder overhouden is onwenselijk en onjuist. De marginale lastendruk is te hoog. Het is nu tijd om daar drastische stappen in te zetten en de problematiek meer integraal aan te pakken. Werken moet lonen, ook voor parttimers die meer gaan werken en fulltimers die overuren maken. Wij hebben deze extra uren hard nodig voor onze productiviteit. Werknemers die hier gehoor aan geven moeten worden beloond en niet met extra belastingheffing of vervallen van toeslagen te maken krijgen. Netto moet er voor hen meer overblijven van de extra uren en moeten de werkgeverslasten dalen.

In onze optiek leiden lagere (meer degressieve) werkgeverslasten tot hogere lonen, waarbij bij een gezond stelsel werknemers die fulltime werken echt netto meer kunnen overhouden. Dit is naar onze mening een belangrijk onderdeel van de oplossing voor de huidige krappe arbeidsmarkt.

Wij hebben daar de nodige ideeën over waarover we graag met u in gesprek gaan.